

Luciano Grigoletto  
Knjiga za nesavršene roditelje

Naslov izvornika:  
Luciano Grigoletto, *Siamo genitori. Che (af)fare*

© 2021 Edizioni San Paolo s.r.l.  
Piazza Soncino, 5 – 20092  
Cinisello Balsamo (Milano)  
www.edizionisanpaolo.it

© 2022 by SALESIANA d.o.o.  
Omiška 8, Zagreb  
salesiana@salesiana.hr  
www.salesiana.hr

Za nakladnika: Mihovil Kurkut  
Urednik: Matija Janeš

Prijevod: Dubravka Dubravec Labaš  
Lektura: Anita Poslon, Ana-Maria Matošević  
Oblikovanje naslovnice: Hrvoje Orlović  
Prijelom: Salesiana d.o.o.  
Tisak: Denona d.o.o., Zagreb

ISBN 978-953-205-233-6

Luciano Grigoletto

# Knjiga za nesavršene roditelje

*Psiholog savjetuje*

sal.  
esi  
ana

Zagreb, 2022.



*Gabrielli*



## Napomene na početku

Način donošenja odluka često nam se čini pomalo zagonetnim, čak i u vrlo jednostavnim situacijama. Primjerice, zašto bih se trebao odlučiti na kupnju ove knjige? Kad se suočimo s ozbiljnijim odlukama i nađemo se u teškim okolnostima, katkad ispunimo neku vrstu tablice. U lijevi stupac zapisujemo razloge koji bi nas naveli na potvrdnu odluku, a u desni razloge koji bi nas naveli da kažemo *ne*.

Nastojao sam ispuniti ovu tablicu tražeći razloge za jednu od svojih najvažnijih životnih odluka: odluku da imam djecu. Ako želiš, pokušaj ju ispuniti i ti.

### *Imati djecu?*

<i>... razlozi za</i>	<i>... razlozi protiv</i>

Rezultat je, barem moj, bio neočekivan. Nisam se mučio ispunjavajući stupac s razlozima *protiv* jer očigledno je da su sva djeca velik trošak, stvaraju mnogo problema, gotovo nas uvijek razočaraju itd. Stupac s razlozima *za* ostajao je žalosno neispunjen. Zašto bismo trebali odgovoriti *da*? Zašto bismo odlučili imati djecu?

Ipak, potvrdna odluka bila je jedna od najsretnijih u mojem životu i vjerujem da mnogi roditelji na kraju razmišljaju na isti način.

Smisao tog paradoksa može se naslutiti u uvjerenju koje moje psihoterapeutsko iskustvo svakodnevno potvrđuje:

.....  
**nesanica razuma stvara čudovišta!**  
.....

Ako uvijek nastojimo biti logični i racionalni, možemo si sagraditi ugodan i topao kutak čiji je jedini nedostatak taj što je neprikladan za ljudska bića. Nismo strojevi, nismo stvoreni na takav način, potrebno nam je nešto drugo. Jedna je od zadaća ovog malog priručnika pokušaj da sagledamo to drugo, mjesto gdje imati djecu može biti nešto važno i lijepo.

Naravno da postoje i razlozi koji se tomu protive: doktor Sigmund Freud svojevremeno je govorio da se ne može biti dobrim roditeljem, ali da ipak nije sve uzalud. Ako se dovoljno potrudimo, možemo postati prihvatljivim roditeljima. Svrha ove knjige jest pomoći u učenju roditeljskog umijeća, kako bismo dali sve od sebe u tom teškom zadatku. Nisam pokušao dijeliti



dobre savjete koji ničemu ne služe. Odlučio sam opisati najčešće pogriješke o kojima su mi pripovijedali tijekom mojeg kliničkog iskustva i načine izbjegavanja zamki koje nas mogu odvesti u propast. Osim toga, potrebno je i malo improvizirati te imati mrvicu sreće: biti prihvatljiv roditelj zanimanje je i umješnost.

Uživajte u čitanju i sretno!



## Imati djecu?

Sergio: »Onda, kako je?«

David: »Imam sjajne vijesti! Claudia je trudna, dobit ćemo dijete!«

Sergio: »Predivno, čestitam!«

(Zagrljaj, muška solidarnost.)

(Tišina.)

Sergio: »To ste baš htjeli, zar ne?«

David: »Hah, možda ne baš sasvim, ali bili smo otvoreni toj mogućnosti, pa se onda i dogodilo.«

Sergio: »Zaista vam želim sve najbolje! Gotovo da ti i zavidim...«

(Nazdravljaju, tišina.)

Sergio: »Znaš, mama mi je jednom iz šale pokazala račun.«

David: »Koji račun?«

Sergio: »Iznosa koji su potrošili kako bi me podigli, od prve pelene do fakulteta. Pitala me znam li ja koliko su puta za taj novac mogli otići na Maldive.

Jasno je da se šalila.«

David: »To znam i ja, velika je to odgovornost i velika obveza, ali i nešto predivno, zar ne?«

Sergio: »Naravno da jest, još najbolje da nije!«

(Nekoliko dana poslije, u razgovoru s prijateljem.)

Sergio: »Ma tko ih je tjerao na to?!«

Naravno, mnogo je mogućih razloga zbog kojih neki par odluči imati djecu i neki su od njih i pogrešni. Cjelovit popis razloga gotovo je nemoguće napisati, ali iz iskustva rada s parovima zaključio sam da se neke okolnosti tako ustrajno ponavljaju da ih se može smatrati tipičnima. Doznajmo koje su to okolnosti.

1. Neki budući roditelji snatre da će u odnosu sa zamišljenim djetetom pronaći nadoknadu za nešto što nedostaje u njihovu braku, rješenje za poteškoće koje par ne uspijeva nadići na drugi način. Naravno, to je gotovo osuđeno na propast iz dvaju bitnih razloga.

Kao prvo, o teškoćama u odgoju djeteta ne može se pregovarati. One se, između ostalog, očituju u iscrpljujućim noćnim buđenjima i mijenjanju pelena. Ako neki par ima poteškoća u snalaženju u manje zahtjevnim situacijama, što bi ih moglo natjerati da se nauče suočavati sa zahtjevnijim situacijama? Kad je kriza već izbila, čak i postala vrlo ozbiljna, neki mi parovi govore o nadi da će onaj drugi (jer kriv je uvijek onaj drugi!) odlučiti odrasti i sazreti. To se gotovo nikad ne događa. Ljudska bića nisu lubenice, a osobni rast proces je koji se uglavnom ne

dogaća samo zato što su se okolnosti promijenile – za njega trebate biti spremni.

I to kao da nije dovoljno. Često se dogaća da jedan roditelj ima previsoka ili sasvim promašena očekivanja od svojeg djeteta. Na primjer, očekuje da bi djetetova ljubav trebala nadoknaditi pretpostavljene ili stvarne partnerove nedostatke. Kad se to dogodi, djetetu se nameće pretežak teret i rezultat bi mogao biti nezdrav i razočaravajući odnos. Tako svima postaje još gore.

2. Katkad su mi neke žene govorile o želji za trudnoćom povezanoj gotovo s biološkom potrebom, tj. sa željom za ispunjenjem koja se tiče njihova tijela. Nemam namjeru, pa ni želju, shvatiti tako duboku potrebu. Mogu ju samo zamisliti, možda. Kliničko iskustvo uči da je trudnoća često uistinu sretno emotivno razdoblje unatoč mučninama i tjelesnim poteškoćama koje katkad fizički opterećuju majke. Međutim, nakon poroda ili razdoblja dojenja zna se pojaviti osjećaj neispunjenosti. Tek rođeno dijete ipak je osoba, drugačija od nas. A s osjećajem neispunjenosti, a možda i sa samoćom koja se tiče svih nas, moramo se prije ili kasnije suočiti.

3. Kad doznaju za trudnoću, budući roditelji dožive proturječne osjećaje koji gotovo uvijek uključuju neku vrstu nade i tjeskobe. Možda oboje žarko žele imati dijete (slučaj rjeđi no što se obično misli), međutim, ta želja uopće ne utječe na prisutnost dvojakih osjećaja koji će takvima ostati i nakon rođenja djeteta. U onome tko se suočava s trudnoćom, želja, radost i strah da će

nešto poći po zlu tako su česti osjećaji da su postali općepoznatima. Kako bismo izdržali naporan suživot s maštanjima i tako proturječnim osjećajima, možemo odabrati (i tako neminovno pogriješiti) isticati samo jednu stranu proturječnosti, pretjerano se oslanjajući na svoju sposobnost življenja majčinstva, odnosno očinstva na uspješan i pozitivan način. Takvu situaciju opisala je Elisa, razvojna psihologinja koja je zamišljala da bi zbog svojeg znanja mogla biti dobra majka:

»Razdoblje trudnoće bilo je vrlo lijepo, jedno od najmirnijih razdoblja mogega života. Dopuštala sam si odvajanje vremena za sebe i radila sam sve što sam za sebe i svoje maleno smatrala ispravnim. Ni porođaj nije bio neko osobito traumatično iskustvo. Znala sam što mi se događa i bila sam okružena dragim osobama koje su mi pružale podršku. Problem se pojavio kasnije, kad su mi u naručje pružili tek rođenu djevojčicu. Položila sam ju na prsa očekujući da će početi sisati. No što djevojčica umjesto toga čini? Odguruje me i gotovo da se pokušava istrgnuti, čini se da joj nije ugodno! Gotovo pa sam se uvrijedila i samo što joj nisam rekla: 'malena, nismo se tako dogovorile!'«

Elisa je osoba koja se naviknula biti iskrena prema sebi i nakon nekog vremena shvatila je da je njezina reakcija bila u potpunosti razumljiva, ali sasvim sigurno neutemeljena. Njezina kći osoba je koja se, kao takva, ne podređuje uvijek željama i očekivanjima svoje majke.

»Očekivala sam da će jednog dana, odrastajući, postati snažna, samostalna i odlučna adolescentica. Ali da će s time započeti tek nekoliko sati nakon rođenja... tu me, eto, malo iznenadila!«

Elisa će se zasigurno s takvom poteškoćom susresti i u mnogim drugim prilikama jer je proturječnost između onoga što bismo htjeli da naša djeca čine i onoga što oni uistinu čine konstanta u teškom roditeljskom zanimanju. No to kao da nije dovoljno, pa našu maštu hranimo time da je ono što tražimo od svoje djece najbolje za njih iako u isto vrijeme znamo da će, na kraju krajeva, svoje odluke morati naučiti donositi sami. Pokušaj uklanjanja problema beskonačno odgađajući trenutak u kojem će naša kći, prema našoj nepogrješivoj prosudbi, napokon biti u stanju sama odlučivati o svojem životu nije dobra ideja. Štoviše, ako se prevrši mjera, takvo uvjerenje može prouzročiti trajnu štetu svima.

S druge pak strane, ni suprotna se mogućnost ne doima primjerenijom. Svaki put na pitanja naše kćeri odgovoriti »napravi kako želiš« znači odreći se naše odgojne zadaće, odnosno toga da uistinu budemo roditelji. No koje je ponašanje onda ispravno? Potražiti uporabljiv odgovor smisao je i cilj ovog priručnika. Zasad je utvrđeno da je više ili manje svjesna maštarija o tome da imati dijete znači oblikovati drugo ljudsko biće prema našim željama i očekivanjima siguran put prema propasti.

Još jedan prilično opasan privid odnosi se na one roditelje (i nema ih malo) koji zamišljaju da će nastaviti

živjeti više ili manje jednako kao i prije djece. Oni ubrzo primjećuju da je promjena koja se nameće u njihovim životima drastičnija no što su ju zamišljali i od nje strahovali u početku. Kako bismo se u to uvjerali, dovoljno je da pomislimo na iskustvo muškarca u novoj ulozi oca koji promatra ženu kako napušta bračnu postelju kad dijete plače ili se ponekad (čak!) i sam neposredno uključuje u skrb koju novorođenče neprekidno zahtijeva. Neizbježno je da te nove okolnosti u njemu izazivaju nove i neočekivane osjećaje. Gdje su nestale nježnosti i pažnja posvećena njemu? Nema li se pravo osjećati razočarano i napušteno? To bi moglo izgledati kao djetinjasto ponašanje zato što o tome, vjerojatno, i jest riječ. Međutim, djetinjasto ili ne, posljedice tih ne-lagoda u životu nove obitelji mogu biti uistinu ozbiljne. Dovoljno je provjeriti statistike kako bi se primijetilo da je krivulja muškarčevih preljuba na vrhuncu baš u prve dvije godine života novorođenčeta.

Osim toga, češće no što bi se moglo misliti događa se da se majka u svojoj novoj ulozi osjeća pritisnuto i zarobljeno te da njezin partner zanemaruje druge važne dijelove njezine osobnosti. »Čini mi se da imam dvoje djece, ne samo jedno«, kratko kaže Enrica umorna od stanja koje traje mjesecima. »Moj se partner ponaša kao plišani medvjedić i samo se želi maziti, a ipak smo još uvijek muž i žena, zar ne? Možete li zamisliti da mi moje dijete postaje antipatično jer se stalno igra sa svojim tatom? A onda je navečer uvijek *on* umoran!«



.....

**Vrlo je važno da su roditelji novorođenčeta svjesni poteškoća s kojima se suočavaju i da znaju jesu li negativni osjećaji koje doživljavaju usmjereni prema partneru ili prema djetetu.**

.....

Ako mi moje dijete postaje odbojno jer mi se čini da me razdvaja od mojeg partnera, bilo bi dobro o tome razgovarati, ali ne s djetetom. Jedan moj pacijent govorio mi je kako ga je njegova majka dok je bio dijete katkad budila tresući ga, mrmljajući i vičući: »Ne ćeš nas ti razdvojiti!« Trideset godina poslije još je uvijek bio uplašen.

Rođenje djeteta zahtijeva ne samo temeljito promišljanje naših navika i načina života, već zahtijeva i vrlo duboke unutarnje promjene – promjenu slike o sebi i ciljeva koje si postavljamo.

Kako bi u djetetu koje se rodilo vidjeli i doživjeli *svoje* dijete, upravo tu osobu, sa svojim jedinstvenim obilježjima i vlastitom osobnošću, roditelji prije svega moraju promisliti i promijeniti vlastiti način bivanja muškarcem, odnosno ženom, kao i predodžbu o ulozi oca i majke koju oboje nose iz obitelji u kojoj su rođeni.

Svijest koju imamo o tim riječima i ulogama nužno se tiče *naših* roditelja i načina na koji smo u prošlosti uspijevali biti djecom. Potrebno je sjećati se vlastite priče i razumjeti njezin smisao kako bismo uspjeli biti drugačiji od svojih roditelja. Ne zato da lutamo širokim prostranstvima sjećanja na nesretno djetinjstvo (mit koji se, vjerujem, tiče gotovo svih ljudskih bića) ni zato da osuđujemo i okrivljujemo naše jadne roditelje koji su

vjerojatno dali sve od sebe kako bi nas podigli na najbolji mogući način. Trebamo se razlikovati od svojih roditelja jer ne možemo biti više ili manje uspješna preslika nekoga drugog – to nikad ne uspijeva. Moramo pronaći svoj osobit način bivanja očevima i majkama, svatko s različitom pozadinskom pričom. Samo tako možemo prepoznati jedinstvenost *svojeg* djeteta i njegov vlastiti način odgovaranja na podražaje, drugačiji od onog koji smo mi imali; prepoznati jedinstvenost odnosa koji se rađa iz osobita susreta ostvarena između toga jedinstvenog djeteta i tih određenih roditelja.

Taj zadatak i uloge treba u potpunosti izmisliti podrazumijevajući da ćemo se na tom putu susresti s teškoćama, nesrećama, pa čak i porazima. Cilj ovog priručnika *nije* dati prijedloge za postajanje dobrim roditeljem jer je to nemoguća zadaća, neka vrsta prijevare. Naprotiv, za suočavanje s roditeljskim zanimanjem temeljno je pravilo da:

.....  
**U prirodi ne postoje dobri, već samo dovoljno dobri roditelji.**  
.....

Kad bismo mislili da nikad ne ćemo počinuti pogrešku, da ćemo biti savršeni roditelji koji će odgojiti isto tako savršenu djecu, nailazili bismo samo na frustracije i razočaranja te bismo se na kraju, možda okrivljavajući sami sebe, vjerojatno odrekli svojeg djeteta ili društva. Ne treba pokušavati postati savršenim roditeljima niti se nadati da će savršena biti ili postati naša djeca.

Savršenstvo je poprilično nezdrav pojam i nama, normalnim ljudskim bićima, zasigurno nedostižno stanje. Tvrdoglava upornost pri beskorisnu pokušaju da ga se dostigne može biti značajna prepreka stavu koji je snošljiv prema tuđim nesavršenostima (uključujući i one naše djece) i koji doprinosi ostvarenju pristojnih odnosa među ljudima. Sve što možemo napraviti jest pokušati ne raditi očigledne pogreške, ne pasti u najopasnije zamke. Postoji bitna razlika između propala odgoja i nastojanja da se postane prihvatljivim roditeljem.

Ako je postati roditeljem tako teška zadaća, zašto bismo se ikad u to upuštali? Kako na to odgovoriti ispravno?

Mogli bismo odgovoriti da čovječanstvo unatoč nekim učinjenim pokusima još uvijek nije pronašlo bolji način podizanja svojih malenih od obitelji. Obitelj je u prošlosti vjerojatno imala i temeljnu ekonomsku ulogu koju današnje društvo, barem zapadno, uspijeva na neki način osigurati svima. Ne vjerujem da postoji sjećanje na neko dijete koje je u nekoliko posljednjih desetljeća na Zapadu umrlo od gladi. To mi se čini sjajnim, međutim, nitko nam ne može pružiti unutaraju sigurnost ni osjećaj vlastita dostojanstva i vlastite vrijednosti. To su vrijednosti koje roditelji mogu pružiti djeci na najjednostavniji način samo ako su ih u stanju najprije pružiti jedan drugome.

Postoji još jedan dublji smisao kod kojeg vjerojatno treba odustati od traganja za uzrocima, ali unatoč tom ograničenju djeluje duboko u ljudskom biću. Imati dijete možda odgovara na pitanje koje je u nekim osobama toliko ukorijenjeno da ne postoje riječi kojima bi se

izreklo. »O čemu se ne može govoriti, o tome valja šutjeti«, govorio je Wittgenstein. Stoga ćemo o tome šutjeti.

Moje posljednje upozorenje: kad govorim o roditeljima, odlučio sam to uvijek činiti u množini iako postoji sve više očeva i majki koji, završavajući svoju ljubavnu priču, izabiru drugačije životne puteve. To nije slučajan odabir: razdvajanje roditelja ne smije prekinuti odnos koji ih veže u brizi za djecu, stoga srdžbu i svadljivost moraju što je više moguće ostaviti po strani. Iako razdvojeni, i dalje su roditelji, koliko god to katkad bilo teško.



# Kazalo

Napomene na početku .....	7
1. Imati djecu? .....	11
2. Postati roditelji .....	21
3. Rođenje i ono što slijedi .....	35
4. Igrati se .....	53
5. Normalnost adolescencije .....	63
6. Inače ćemo se naljutiti! .....	91
7. Nadzirati i kažnjavati .....	97
8. Rješavati probleme .....	101
9. Problematični adolescenti .....	115
Zaključci .....	125

*Sva prava pridržana. Nijedan se dio ove knjige ne smije umnožavati, fotokopirati, reproducirati ni prenositi u bilo kakvu obliku (elektronički, mehanički i sl.) bez prethodne pisane suglasnosti nakladnika.*

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu  
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001147195.

**ISBN 978-953-205-233-6**

Tiskano u Hrvatskoj, rujan 2022.

1 2 3 4 5 • 26 25 24 23 22